

## Információ és dokumentáció. A Dublin Core metaadat elemkészlete

---

Information and documentation. The Dublin Core metadata element set

---

E nemzeti szabványt a Magyar Szabványügyi Testület a nemzeti szabványosításról szóló 1995. évi XXVIII. törvény alapján teszi közzé. A szabvány alkalmazása e törvény 6. §-ának (1) bekezdése alapján önkéntes. A törvény 6. §-ának (2) bekezdése értelmében műszaki tartalmú jogszabály hivatkozhat olyan nemzeti szabványra, amelynek alkalmazását úgy kell tekinteni, hogy azzal az adott jogszabály vonatkozó követelményei is teljesülnek. A szabvány alkalmazása előtt győződjön meg arról, hogy nem jelent-e meg módosítása, helyesbítése, nincs-e visszavonva, vagy műszaki tartalmú jogszabály hivatkozik-e rá.

---

Ez a magyar nemzeti szabvány teljesen megegyezik az ISO 15836:2003 nemzetközi szabvánnyal.

This Hungarian National Standard is identical with the International Standard ISO 15836:2003.

---

### Nemzeti előszó

A szabvány forrása a nemzetközi szabvány angol nyelvű szövege.

## Magyar fordítás

### Információ és dokumentáció. A Dublin Core metaadat elemkészlete

#### Előszó

Az ISO (International Organization for Standardization, Nemzetközi Szabványügyi Szervezet) a nemzeti szabványügyi testületek (ISO-tagtestületek) világszövetsége. A nemzetközi szabványokat rendszerint az ISO műszaki bizottságai dolgozzák ki. Minden egyes tagtestületnek, ha olyan tárgykörben érdekelt, amelyben műszaki bizottság működik, joga van magát képviseltetni a megfelelő bizottságban. A munkában az ISO-val kapcsolatban álló nemzetközi szervezetek – kormányzatiak és nem kormányzatiak – részt vesznek. Az ISO az elektrotechnikai szabványosítás minden területén szoros együttműködést tart fenn a Nemzetközi Elektrotechnikai Bizottsággal (International Electrotechnical Commission, IEC).

A nemzetközi szabványokat az ISO/IEC Direktívák, 2. részében közölt szabályoknak megfelelően dolgozzák ki.

A műszaki bizottságok fő feladata, hogy nemzetközi szabványokat hozzanak létre. A műszaki bizottságok az általuk jóváhagyott nemzetközi szabványtervezeteket (Draft International Standards) szavazás céljából eljuttatják a tagtestületekhez. A nemzetközi szabványként való közzétételhez a szavazatukat leadó tagtestületek legalább 75%-ának a jóváhagyása szükséges.

Felhívjuk a figyelmet annak lehetőségére, hogy e dokumentum egyes elemei szabadalmi jog tárgyai lehetnek. Az ISO nem kötelezhető arra, hogy e szabadalmi jogok bármelyikét vagy összességét ismerje.

Az ISO 15836-ot az amerikai Nemzeti Információs Szabványosítási Szervezet (National Information Standards Organization) ANSI/NISO Z39.85-2001-ként adta közre és az ISO TC 46 *Információ és dokumentáció* műszaki bizottság SC 4 *Technológiai együttműködés* albizottsága speciális „gyorsított eljárással” fogadta el az ISO-tagtestületek jóváhagyásával párhuzamosan.

## Bevezetés

A Dublin Core Metaadat Kezdeményezés (The Dublin Core Metadata Initiative, DCMI) az Ohio állambeli Dublinban 1995-ben tartott meghívásos munkaértekezleten született, melyen könyvtárosok, digitális könyvtárak kutatói, tartalomszolgáltatók és jelölőnyelv-szakértők találkoztak, hogy információforrások keresésére vonatkozó szabványokat korszerűsítsenek. Az alapadatelemek áttekinthető, kis csoportját tartalmazó eredeti Dublin Core metaadat elemkészlet hamarosan világméretű érdeklődést keltett az információszolgáltatás, a művészetek, a tudományok, az oktatás, a gazdaság és a kormányzati élet területén.

Az első munkaértekezletet követően megnőtt az érdeklődés az információforrások olyan leírásai iránt, amelyek könnyen elkészíthetők és szinte bárki számára megérthetők. Széles körben vonzó az a lehetőség, hogy a különböző ágazatokban és szakterületeken szétszórót gyűjtemények információforrásainak hozzáférhetősége kis költséggel növelhető legyen. Azok a szolgáltatások, amelyek a szemantikailag részletesen strukturált leírások iránti igényeket elégítik ki, továbbra is ilyen részletes leírásokat nyújtanak majd, de a valamennyi szakterületen egyformán érthető, egyszerű és egyetemes forrásleírások alapján végezhető, szakterületeken átnyúló keresés is vonzó szolgáltatás lesz. Találó a digitális turista hasonlata. Az internetutazók, akik idegen szakterületeken keresnek információkat, a Dublin Core korlátozott szókincsét használhatják annak érdekében, hogy számukra érthető nyelven érdemben eligazodhassanak. A kultúrához és annak szolgáltatásaihoz való teljes hozzáférhetőség továbbra is megkívánja a helyi szókincs és környezet alapos ismeretét, de a Dublin Core egyszerű formájában leírt tények választéka felhívja a turista figyelmét olyan idegen információs portálra, amelyet egyébként nem vett volna észre.

A szakterületeken túlnyúló keresési lehetőségek iránti érdeklődés azt eredményezte, hogy egyre többen vettek részt egy sor későbbi DCMI munkaértekezleten. Az itt leírt, széles körű interdiszciplináris és nemzetközi meg egyezés eredményeként kialakult Dublin Core metaadat elemkészlete 15 alap-adatelemből áll. A Dublin Core már több mint húsz nyelven áll rendelkezésre, elfogadta az Európai Szabványosítási Bizottság/Információs Társadalom Szabványosítási Rendszer (European Committee for Standardization/Information Society Standardization System, CEN/ISSS), továbbá fölvtették két Internet RFC dokumentumba (Requests for Comments, RFC). Hivatalosan elismerte a WWW Konzorcium (WWW Consortium) és az ISO 23950. A Dublin Core metaadatokat amerikai nemzeti szabványként fogadták el (ANSI/NISO Z39.85), több mint 7 kormány hivatalosan jóváhagyta az elektronikus formában tárolt kormányzati információk keresésének segítésére, továbbá több nemzetek feletti szervezet alkalmazza, mint amilyen az Egészségügyi Világszervezet (World Health Organization, WHO). Könyvtárakban, levéltárakban, oktatási és kormányzati alkalmazásokban számos szakmai közösség specifikus metaadataihoz is felhasználják kiindulási alapként a Dublin Core-t.

A Dublin Core-t nem arra szánták, hogy kizorítson bármely más metaadatszabványt. Inkább az a szerepe, hogy párhuzamosan használják – gyakran ugyanabban a forrásleírásban – olyan metaadat-szabványokkal, amelyeknek másféle szemantika az alapja. Természetes, hogy a forrásleírások rekordjai különféle – mind egyszerű, mind összetett – metaadatszabványok alapján választott elemek keverékét tartalmazzák. Ilyenféle keverékekre és általában a Dublin Core HTML kódolására az RFC 2731 [RFC2731] ad példákat.

Az egyszerűség egyszerre a Dublin Core erőssége és gyengesége. Az egyszerűség egyrészt csökkenti a metaadat elkészítésének költségeit és elősegíti a műveleti együttműködést. Másrészt viszont az egyszerűség nem fogadja be azt a szemantikus és funkcionális gazdagságot, amelyet az összetett metaadat-formátumok támogatnak. A Dublin Core elemkészlet valójában a részletező gazdagságot áldozza fel a mindenre kiterjedő hozzáférhetőségért. A Dublin Core adottságai csökkentik a veszteséget azáltal, hogy gazdagabb metaadatformátumoknak a Dublin Core-ral való kombinációjára bátorítanak. A gazdagabb formátumok az export vagy a több rendszerben egyidejűleg végezhető keresés céljából konvertálhatók a Dublin Core formátumra. Megfordítva, egyszerű Dublin Core rekordok kiindulópontként szolgálhatnak összetettebb forrásleírások készítéséhez.

## 1. Alkalmazási terület és cél

---

A Dublin Core metaadat elemkészlet információforrások szakterületeken átnyúló leírási szabványa. E szabvány szempontjából információforrás bármi, ami azonosítható; ez az a meghatározás, amelyet Tim Berners-Lee és mások közöltek az RFC 2396 „Egységesített Forrásazonosítók (URI): Általános szintaxis” („Uniform Resource Identifiers (URI): Generic Syntax”) c. internetdokumentumban. A Dublin Core-alkalmazások számára tipikus információforrások az elektronikus dokumentumok.

E szabvány csak azt az elemkészletet határozza meg, amelyet általában valamely feladat vagy alkalmazás összefüggésében használnak. Adott helyen vagy közösségben érvényesülő követelmények és szempontok kiegészítő korlátozásokat, szabályozásokat és értelmezéseket tehetnek szükségessé. E szabványnak nem célja olyan részletes ismérvek meghatározása, amelyekkel az elemkészletet speciális feladatokra vagy alkalmazásokra használják.

Ez a szabvány az Internet RFC 2413-at helyettesíti, amely a Dublin Core első közreadott változata volt.

## 2. Hivatkozott szabványok

---

[DCT] DCMI-típuszótár. DCMI-ajánlás (DCMI Type Vocabulary. DCMI Recommendation) 2000. július 11.  
<http://dublincore.org/documents/dcmi-type-vocabulary/>

[ISO3166] ISO 3166 Országok és igazgatási egységek nevének kódjai  
<http://www.iso.ch/iso/en/prods-services/iso3166ma/02iso-3166-code-lists/index.html>

[ISO639] ISO 639-2 – Nyelvek nevének kódjai. 2. rész. Háromjegyű betűkódok (ISO639-2:1998)  
(<http://www.loc.gov/standards/iso639-2/langhome.html>)

[MIME] Internetes információhordozó-típusok (Internet Media Types)  
<http://www.isi.edu/in-notes/iana/assignments/media-types/media-types>

[RFC3066] Nyelvek azonosító kódjai az interneten (Tags for the identification of Languages, Internet)  
RFC 3066. <http://www.ietf.org/rfc/rfc3066.txt>

[RFC2396] Egységesített forrásazonosítók (URI): Általános szintaxis (Uniform Resource Identifiers (URI):  
Generic Syntax, Internet RFC 2396). <http://www.ietf.org/rfc/rfc2396.txt>

[RFC2413] Dublin Core metaadatok internetforrások keresésére (Dublin Core Metadata for Resource  
Discovery, Internet RFC 2413). <http://www.ietf.org/rfc/rfc2413.txt>

[RFC2731] Dublin Core metaadatok kódolása HTML-ben (Encoding Dublin Core Metadata in HTML. In-  
ternet RFC 2731).  
<http://www.ietf.org/rfc/rfc2731.txt>

[TGN] Földrajzi nevek Getty-tezaurusza (Getty Thesaurus of Geographic Names.)  
<http://www.getty.edu/research/tools/vocabulary/tgn/index.html>

[W3CDTF] Dátum- és időpontjelölés formátumai (Date and Time Formats, W3C Note).  
<http://www.w3.org/TR/NOTE-datetime>

[XML] Kiterjeszhető jelölőnyelv (Extensible Markup Language). <http://www.w3.org/TR/REC-xml>

### 3. Meghatározások

---

DCMI – Dublin Core Metadata Initiative (Dublin Core Metaadat Kezdeményezés); a Dublin Core-t karbantartó szervezet.

Információforrás – bármi, ami azonosítható (megegyezik az Internet RFC 2396 meghatározásával).

Az információforrás életrésze az információforrás létrejöttét és használatát jelölő események sorozata. Néhány példa az életrészt meghatározó eseményekre: találmány elgondolása, tervezet megalkotása, folyóiratcikk revíziója, könyv megjelentetése, könyvtári beszerzés, átírás mágneslemezre, optikai hordozóra való áttöltés, angol nyelvre fordítás és új művé alakítás (pl. megfilmesítés).

### 4. Elemkészlet

---

Az elemek alábbi leírásában minden egyes elemhez, jelentésének egyértelmű meghatározása érdekében, leíró megnevezés tartozik, továbbá egyedi, gép által értelmezhető egyetlen, egybeírt szóból álló név, amelynek célja, hogy az elemek kódolási sémák szerinti leírását egyszerűbbé tegye.

Bár bizonyos környezetek, mint amilyen a HTML, érzéketlenek a kis- és nagybetűkre, legjobb megoldásként ajánlatos következetesen ragaszkodni a következőkben megadott elemnevek írásmódjához, hogy elkerüljék a konfliktusokat arra az esetre, amikor metaadatokat később kivonatolnak vagy olyan, kis- és nagybetűkre érzékeny környezetbe konvertálnak, mint az XML (Extensible Markup Language, kiterjeszhető jelölőnyelv).

Valamennyi elem szabadon választható és ismételhető. A metaadatelemek tetszőleges sorrendben tűntethetők fel. Ugyanazon elemnek (pl. létrehozó) többszöri előfordulása esetén a szolgáltató fontossági sorrendet határozhat meg, de ennek a sorrendnek a betartását nem minden rendszer szavatolja.

A világméretű együttműködés elősegítése érdekében számos elem értékének megadására szabályozott szótár használata ajánlatos. Feltételezhető, hogy egyéb szabályozott szótárakat is létrehozhatnak az együttműködés érdekében meghatározott helyi alkalmazási területeken.

### 5. Elemek

---

#### Elemnév: Title

Megnevezés: cím

Meghatározás: az információforrásnak adott név.

Magyarázat: a cím – jellemzően – az a megnevezés, amelyen az információforrás általában ismert.

---

#### Elemnév: Creator

Megnevezés: létrehozó

Meghatározás: az információforrás tartalmának létrehozásáért elsősorban felelős entitás.

Magyarázat: a létrehozó lehet személy, szervezet vagy szolgáltató. Az entitás megadásakor jellemzően a létrehozó nevét kell feltüntetni.

---

#### Elemnév: Subject

Megnevezés: tárgy- és kulcsszavak, jelzések

Meghatározás: az információforrás tárgyának megadása.

Magyarázat: a tárgy jellemzően kulcsszavakkal, tárgyi kifejezésekkel vagy osztályozási jelzetekkel fejezendő ki, amelyek az információforrás témáját adják meg. Legjobb eljárásként szabályozott tárgyszójelek elemeinek vagy rendszerbe foglalt osztályozási jelzések használata ajánlatos.

---

---

# MSZ ISO 15836:2004

---

## Elemnév: Description

Megnevezés: leírás

Meghatározás: az információforrás tartalmának ismertetése.

Magyarázat: a tartalmi leírásra, a teljesség igénye nélkül példa a referátum, a tartalomjegyzék, a hivatkozás a tartalom grafikus megjelenítésére vagy a tartalom szabadon megfogalmazott leírása.

---

## Elemnév: Publisher

Megnevezés: kiadó

Meghatározás: az információforrás nyilvánosságához közvetítéséért felelős entitás.

Magyarázat: példák a kiadóra: személy, testület vagy szolgáltató. Az entitás megadásakor jellemzően a kiadó nevét kell feltüntetni.

---

## Elemnév: Contributor

Megnevezés: közreműködő

Meghatározás: az információforrás tartalmához készült hozzájárulás létrehozásáért felelős entitás.

Magyarázat: példák a közreműködőre: személy, testület vagy szolgáltató. Az entitás megadásakor jellemzően a közreműködő nevét kell feltüntetni.

---

## Elemnév: Date

Megnevezés: dátum

Meghatározás: az információforrás létezése során előforduló esemény időpontja (dátuma).

Magyarázat: jellemzően az információforrás létrehozásával vagy hozzáférhetővé tételével kapcsolatos dátum. Legjobb eljárásként az ISO 8601 [W3CDTF] szerint meghatározott, kódolt formájú közlés ajánlatos, amely (többek között) az ÉÉÉÉ-HH-NN (YYYY-MM-DD) formában tartalmazza a dátumot.

---

## Elemnév: Type

Megnevezés: típus

Meghatározás: az információforrás tartalmának jellege, vagy fajtája.

Magyarázat: az információforrás típusára vonatkozó, általános kategóriákat, funkciókat, fajtákat vagy a tartalom összetettségének szintjeit leíró kifejezések. Legjobb eljárásként ajánlatos szabályozott szótárban (például a forrástípusok DCMI szótárában [DCMI Type Vocabulary: DCT]) található kifejezések közül választani. Az információforrás fizikai vagy digitális megjelenési formájának leírására a „Format” elemet kell használni.

---

## Elemnév: Format

Megnevezés: formátum

Meghatározás: az információforrás fizikai vagy digitális megjelenési formája.

Magyarázat: jellemzően az információforrás hordozójának típusát vagy terjedelmét tartalmazza. A formátum a szoftver, a hardver vagy más, az információforrás megjelenítéséhez, vagy működtetéséhez szükséges eszközök megnevezésére is használható. Példák a terjedelemre: méret és időtartam. Legjobb eljárásként ajánlatos szabályozott szótárban (például a számítógéppel olvasható adathordozó-típusokat tartalmazó internetes információhordozó-típusok jegyzékében [Internet Media Types = MIME]) lévő kifejezések közül választani.

---

---

**Elemnév:** Identifier

Megnevezés: forrásazonosító

Meghatározás: az információforrásra való, adott környezetben belüli egyértelmű hivatkozás.

Magyarázat: legjobb eljárásaként ajánlatos az információforrás azonosítására szolgáló, szabványos azonosító rendszernek megfelelő jelsorozat használata. Hivatalos azonosító rendszerek, a teljesség igénye nélkül az egységesített forrásazonosító (Uniform Resource Identifier = URI) (beleértve az egységes helymeghatározót, az URL-t = Uniform Resource Locator), a digitálisobjektum-azonosító (Digital Object Identifier = DOI) és a nemzetközi szabványos könyvazonosító szám (International Standard Book Number = ISBN).

---

**Elemnév:** Source

Megnevezés: eredeti információforrás

Meghatározás: hivatkozás arra az eredeti információforrásra, amelyből a jelen információforrás származik.

Magyarázat: a jelen információforrás részben vagy egészben eredeti forrásanyagból származtatható. Legjobb eljárásaként ajánlatos a hivatkozott információforrás azonosítására szabványos azonosító rendszer megfelelő jelsorozatának használata.

---

**Elemnév:** Language

Megnevezés: nyelv

Meghatározás: az információforrás intellektuális tartalmának nyelve.

Magyarázat: legjobb eljárásaként ajánlatos az RFC 3066 [RFC3066] használata, amely az ISO 639 szabvánnyal [ISO639] együtt tartalmazza a két- vagy hárombetűs nyelvkódokat és a tetszőlegesen alkalmazható alkódokat. Példák: „en” vagy „eng” használata az angol nyelvre, „akk” az akkádra, és „en-GB” az Egyesült Királyságban használt angolra.

---

**Elemnév:** Relation

Megnevezés: kapcsolat

Meghatározás: hivatkozás az információforrással kapcsolatban lévő másik információforrásra.

Magyarázat: legjobb eljárásaként ajánlatos a hivatkozott információforrás azonosítására hivatalos azonosító rendszer megfelelő jelsorozatának/értékének használata.

---

**Elemnév:** Coverage

Megnevezés: tér-idő vonatkozás

Meghatározás: az információforrás tartalma vagy alkalmazási területe térben vagy időben (kiterjedés).

Magyarázat: a kiterjedés jellemzően térbeli hely (helynév vagy földrajzi koordináták), idő (idő megnevezése, dátum vagy időintervallum) vagy hatáskör (mint amilyen egy megnevezett igazgatási egység). Legjobb eljárásaként ajánlatos szabályozott szótárban (például földrajzi teauruszban [Thesaurus of Geographic Names = TGN]) található kifejezést választani, és ahol lehetséges, a számszerű értékek – mint például koordináták vagy időintervallumok – helyett megnevezett helyeket és időszakokat használni.

---

**Elemnév:** Rights

Megnevezés: jogok

Meghatározás: információk az információforrással kapcsolatos jogokról.

Magyarázat: a jogok jellemzően az információforrások jogkezelésére vonatkozó adatokat vagy az olyan szolgáltatásra vonatkozó hivatkozást tartalmaznak, amelyek erre vonatkozó információkat szolgáltatnak. A jogkezelésre vonatkozó információk gyakran magukban foglalják a szellemi tulajdon védelmére vonatkozó jogokat (Intellectual Property Rights, IPR), a szerzői vagy kiadói jogfenntartásokat (copyright) és a különböző vagyoni jogokat. Ha a jogokra vonatkozó elem hiányzik, nem feltételezhető, hogy bármely jog kapcsolódik az információforráshoz.



## A függelék:

### További irodalom

(Ez a függelék nem része a Dublin-Core metaadat elemkészlete Amerikai Nemzeti Szabványnak, ANSI/NISO Z39.85-2001, csak tájékoztatás céljából szerepel.)

---

További a Dublin Core metaadat-elemkészletére vonatkozó további információk hozzáférhetők a következő internet-címen:

<http://dublincore.org/>

Ez a webhely tájékoztat a Dublin Core Metaadat Kezdeményezéssel (DCMI) kapcsolatos munkaértekezletekről, jelentésekről, a munkacsoport beszámolóiról, projektekről és új fejleményekről.

## B függelék:

### Karbantartó szervezet

(Ez a függelék nem része a Dublin-Core metaadat elemkészlete Amerikai Nemzeti Szabványnak, ANSI/NISO Z39.85-2001, csak tájékoztatás céljából szerepel.)

---

A Dublin Core Metaadat Kezdeményezés (DCMI) felelős a Dublin Core metaadat elemkészletének fejlesztéséért, szabványosításáért és propagálásáért. A DCMI-ről információk érhetők el a következő interneten:

<http://dublincore.org/>

## A magyar fordítás vége

### A szövegben hivatkozott nemzetközi szabványok

ISO 3166	Codes for the representation of names of countries and their subdivisions
ISO 639-2	Codes for the representation of names of languages. Part 2: Alpha-3 code

---

A szabványokkal kapcsolatos minden változást a Magyar Szabványügyi Testület a Szabványügyi Közlönyben hirdeti meg. A Szabványügyi Közlöny előfizethető a Hírlapelőfizetési Irodában (HELIR, Budapest VIII., Orczy tér 1., 1089, telefon: 477-6381, telefax: 303-3440, levélcím: Budapest, Orczy tér 1., 1900). A szabványok megvásárolhatók vagy megrendelhetők az MSZT Szabványboltban (Budapest IX., Üllői út 25., 1091, telefon: 456-6892, telefax: 456-6884, levélcím: Budapest 9., Pf. 24, 1450), illetve elektronikus formában beszerezhetők a [www.mszt.hu/webaruhaz](http://www.mszt.hu/webaruhaz) címen. A helyesbítő, módosító indítványokat és észrevételeket megfelelő indoklással a Magyar Szabványügyi Testülethez (Budapest IX., Üllői út 25., levélcím: Budapest 9., Pf. 24, 1450, telefon: 456-6892, telefax: 456-6884) lehet benyújtani. Kiadja: a Magyar Szabványügyi Testület.

---